

Scenarij televizijske reportaže o pravima stranih radnika

Pongrac, Izidora

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:924807>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-09**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Prijeđiplomski studij novinarstva

Izidora Pongrac

**SCENARIJ TELEVIZIJSKE REPORTAŽE O PRAVIMA STRANIH
RADNIKA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Prijeđiplomski studij novinarstva

**SCENARIJ TELEVIZIJSKE REPORTAŽE O PRAVIMA STRANIH
RADNIKA**

Završni rad

Mentorica: doc.dr.sc. Petra Kovačević

Studentica: Izidora Pongrac

Zagreb, rujan 2024.

Izjavljujem da sam završni rad „Scenarij televizijske reportaže o pravima stranih radnika“, koji sam predala na ocjenu mentorici doc. dr. sc. Petri Kovačević, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu.

Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Izidora Pongrac

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. ULOGA NOVINARSTVA.....	1
2.1. Konstruktivno novinarstvo.....	1
3. MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O STRANIM RADNICIMA.....	2
4. STRANI RADNICI U MEĐIMURJU.....	2
5. FOKUS ISTRAŽIVANJA.....	3
6. KREATIVNI PRISTUP.....	4
6.1. SINOPSIS.....	5
6.2. METODE ISTRAŽIVANJA U AUDIOVIZUALNOM RADU.....	6
7. TELEVIZIJSKI TEKST.....	8
8. RASPRAVA I ZAKLJUČAK.....	15
8.1. Novinarski izazovi.....	15
8.2. Završni rezultati reportaže.....	16
9. POPIS LITERATURE I IZVORA.....	18
10. SUMMARY.....	21
11. PRILOZI.....	22

SAŽETAK

Fokus rada je novinarski proces istraživanja te izrade scenarija, odnosno teksta televizijske reportaže o utjecaju stranih radnika iz Filipina na mještane grada Preloga. Za obradu teme izabrana je televizijska reportaža kao novinarska vrsta kako bi se ljudima dočarao stvarni život stranih radnika u Prelogu. Stoga, bilo je bitno odrediti dobru lokaciju snimanja kako bi gledatelji mogli doživjeti stvarnu atmosferu stranih radnika na poslu i kod kuće. Rad sadržava produkcijski proces izrade televizijske reportaže koja se sastoji od pripreme za snimanje koja uključuje, istraživanje teme, pronalaženje sugovornika, osmišljavanje pitanja za intervju, odlaženja na teren, pisanje TV teksta te montaža reportaže. U radu je bilo bitno predstaviti svaku stranu na objektivan način, bez da se bilo koga uvrijedi ili ponizi. Strani radnici su novi pojam u Međimurju, a mnogi mještani imaju predrasude prema njima. Cilj reportaže je stoga pružati gledateljima nove informacije i razvitak kritičkog mišljenja. Kroz rad je primijenjeno konstruktivno novinarstvo, kako strani radnici ne bi bili predstavljeni samo problem i negativna tema, već kao pozitivan primjer integracije stranih radnika koji u Hrvatskoj postoje. Tema je važna za sve jer broj stranih radnika se ne povećava samo u Međimurju, već u cijeloj Hrvatskoj. Izrada reportaže je trajala mjesec dana uz detaljnu pripremu, odlaske na teren te montažu.

Ključne riječi: Novinarsko istraživanje; konstruktivno novinarstvo; izrada scenarija; televizijska reportaža, strani radnici, Filipinci, Međimurje, Prelog

1. UVOD

U posljednjih nekoliko godina strani radnici dolaze raditi u Hrvatsku zbog boljeg života. Broj stranih radnika u Hrvatskoj je preko 100 tisuća, a prema Deutsche Welle, predviđa se da će ih do 2025. godine biti dvostruko više (Lasić, 2024). Razlog tome je manjak radne snage, a poslodavci radije uzimaju strane radnike koje manje plaćaju nego da povećaju plaće radnicima (Lasić, 2024). Dolaskom stranih radnika, prosječna hrvatska plaća ne pada, već svakog mjeseca raste (Vlada Republike Hrvatske, 2024). Nadalje, strani radnici u većini slučajeva nemaju uvijek najbolje uvjete za život i rade poslove koje većina ljudi ne želi raditi (Lasić, 2024). Prilikom dolaska u Hrvatsku, strani radnici ne znaju hrvatski jezik, stoga ne znaju koje papire potpisuju, nemaju se kome obratiti na svom materinjem jeziku što im uvelike otežava proces zapošljavanja (Lasić, 2024). Upravo takva situacija u državi uzrok je otvaranju brojnih posredničkih agencija koje zbrinjavaju strane radnike, pronalaze im posao, smještaj, te im pomažu s papirologijom tijekom dolaska u Hrvatsku, navodi Lasić (2024). Strani radnici su tako prepušteni na milost i nemilost nepoznatim osobama u stranoj zemlji. U želji da vlastitoj djeci i obitelji osiguraju bolju budućnost, prisiljeni su prihvatiti djelatnosti primarnog i sekundarnog sektora.

Tema ovog rada je scenarij televizijske reportaže o pravima stranih radnika, od pripreme koja je zahtijevala puno istraživanja o stranim radnicima, pronalaženje sugovornika te osmišljavanje pitanja za intervju.

Rad je napravljen u formi televizijske reportaže, za razliku od dosadašnjih prikaza stranih radnika u medijima kroz prijelomne vijesti, izvještaje o porastu stope kriminala i stvaranje nasilne slike o strancima u medijima. Koristeći pristup konstruktivnog novinarstva, prikazuje se određena pojava u društvu iz različitih aspekata i tako informira i educira publiku. Tako publika može dobiti dojam o životu stranaca u gradu Prelogu, detalje o njihovom životu i radu, informacije o utjecaju na gospodarstvo određenog područja, način na koji ih vide poslodavci, koja je uloga posredničkih agencija, prihvaćenost od strane domaćeg stanovništva i na temelju toga donijeti vlastiti kritički sud.

Prema aktualnim podacima Policijske uprave međimurske, do 20. veljače 2024. godine u Međimurju je evidentiran 3671 strani radnik, a 363 strana državljana su iz kategorije osoba pod privremenom zaštitom, odnosno osoba iz Ukrajine, čiji se broj iz mjeseca u mjesec smanjuje (Policijska uprava međimurska, 2024). Od početka 2024. do 20. veljače Policijska

uprava međimurska izdala je 501 radnu dozvolu. Među stranim radnicima s Dalekog istoka, u Međimurju je najviše Filipinaca, u ovom trenutku oko 960 osoba, potom Nepalaca (656 osoba), a Indijaca je 554. Najviše stranih radnika zaposlenih u Međimurskoj županiji radi u metaloprerađivačkoj industriji i građevinarstvu (Policajska uprava međimurska, 2024).

2. ULOGA NOVINARSTVA

Osoba koja želi biti medijski pismena treba razumjeti novinarstvo i način na koji funkcioniraju mediji. Oni, naime, publiku svakodnevno informiraju i obrazuju te zabavljaju. Iz medija saznajemo novosti, ali uz njih i učimo te se zabavljamo i opuštamo, navodi Lechpammer (2024). Također, uloga novinarstva je da štiti ljudska prava, pravo na slobodu govora, pravo na informacije te pravo na kritiku, bez obzira na spol, rasu i vjeru (Malović, 1997:153).

Stoga, temeljni pojam u novinarstvu je *Watchdog* (pas čuvar) koji u prenesenom značenju označavaju novinare koji čuvaju publiku od onih koji imaju veću moć u društvu (Žuklić, 2016:12).

Nadalje, u uvjetima globalnih medijskih promjena i domaćih tranzicijskih procesa pada interes za tradicionalne medije, naročito kod mladih, iako je televizija još vodeći medij. Nova tehnologija, on-line novinarstvo kao jedno od najvažnijih u novinarskoj profesiji, svemu daje novu dimenziju (Stamenković i Miletić, 2014: 637).

Međutim, sve veći broj informacija danas se plasira putem korisnika interneta ili drugih društvenih mreža, a posao selekcije dodatno se prenosi na internet pretraživače, upozoravaju Stamenković i Miletić (2014:639).

2.1. Konstruktivno novinarstvo

Građani imaju sve manje povjerenja u medije te smatraju da šire previše dezinformacija, previše negativnih vijesti. Zbog toga, veza između medija i publike je sve slabija (Brlek, Zajc i Mance, 2016:2).

Novinari ne trebaju prikrivati loše vijesti, već samo trebaju imati drugačiji pristup tijekom izvještavanja. Takav pristup pruža konstruktivno novinarstvo (Delić, 2021:47). Ono govori o problemima, ali nudi i rješenje problema, tako publika ima nade i povjerenja u medije (Delić, 2021:56).

Tako su Šveđani, zahvaljujući njihovom neuravnoteženom i pretjerano negativnom izvještavanju, imali u potpunosti zastarjelu i iskrivljenu sliku Afrike, urednica vanjske politike na švedskoj javnoj televiziji SVT, Ingrid Thornqvist, odlučila se na seriju priča pod

nazivom „Nova Afrika“ (Šimić, 2017:17). Upravo „Nova Afrika“ je najbolji primjer konstruktivnog novinarstva u kojem se nije ignorirala problematika afričkog kontinenta, već su tražili i prikazivali stvari koje su se promijenile, uspješne projekte, ljude koji čine dobro zajednici, navodi Šimić (2017:19). „To je vrsta novinarstva koje ne skreće našu pažnju samo na probleme i strahote, već i predlaže rješenja, i kako biti dio tih rješenja. Konstruktivno novinarstvo nisu samo „dobre vijesti“. To je novinarstvo koje teži tomu da bude ogledalo našeg društva, ali i da pokreće to društvo“ (Šimić, 2017: 21).

3. MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O STRANIM RADNICIMA

Za izvještavanje o stranim radnicima je potrebno primjenjivati konstruktivno novinarstvo kako bi se ponudilo i rješenje za strane radnike, a ne samo širila negativnost, strahovi i zabrinutost. Stoga, novinari tijekom izvještavanja o stranim radnicima trebaju biti pažljivi jer moraju pozitivno prikazati priče o stranim radnicima i ponuditi rješenje problema (Taradi, 2024).

Mediji izvještavaju i o novim zakonima koji su doneseni dolaskom stranih radnika (Galić, 2024). Govori se o ukinutom sustavu zapošljavanja stranih radnika i o uvođenju liberalnijeg sustava za zapošljavanje stranih radnika u Hrvatskoj, no ne govori se o pravima stranih radnika koji žive u neljudskim uvjetima u preuređenim šupama s krevetima na kat, bez kuhinje (Galić, 2024).

Budući da strani radnici ne znaju hrvatski jezik, teško im je potražiti pomoć ako nisu zadovoljni uvjetima u kojima žive, stoga mediji imaju bitnu ulogu da pomognu stranim radnicima, prikupljanjem podataka, priča te fotografija (Pučka pravobraniteljica, 2023).

4. STRANI RADNICI U MEĐIMURJU

Prema podacima Regionalnog tjednika (2024), broj radnika koji su radno aktivni u Međimurju je 43 tisuće, dok je udio stranih radnika 6,5%. Najviše stranih radnika dolazi iz Filipina, Nepala te Bosne i Hercegovine (Regionalni tjednik, 2024). Filipinaca ima najviše, 960, dok Nepalaca ima 656. Broj zaposlenih stranih radnika u Međimurju je 3600, dok je 2023. bilo njih 2 874. Međimurje i dalje bilježi blagi porast zaposlenih. Zaposlenih je 43 411, dok je

nezaposlenih 2 157, (Regionalni tjednik, 2024). U Međimurju je manjak radne snage u sektorima kao što su građevinarstvo, ugostiteljstvo te industrija. Poljoprivreda i industrija su u Međimurju značajne grane ekonomije, stoga je dolazak stranih radnika iz Filipina uobičajen. Poslodavci u tim sektorima trebaju radnu snagu jer je manjak domaće radne snage. Naime, prema podacima Regionalnog tjednika, nedostaje desetak tisuća radnika, a Međimurje trenutno čini sedam posto strane radne snage (2024). Najveći problem je što nema radnika na tržištu te se taj problem rješava kratkoročno, uvozom stranih radnika, no to nije dugoročno rješenje, upozorava Vrdoljak (2024).

Statistički podaci za 2023. godinu pokazuju da je ukupno izdano 172.499 dozvola za boravak i rad, a najveći broj dozvola za boravak i rad do 31. prosinca 2023. godine izdan je državljanima slijedećih država Bosne i Hercegovine (38.236), Srbije (24.028), Nepala (23.493), Indije (15.627), Sjeverne Makedonije (13.412), Filipina (10.999), Kosova (9.922), Bangladeša (8.749), Turske (5.067), Albanije (4.244) (Katalinić, 2024).

5. FOKUS ISTRAŽIVANJA

Fokus novinarskog istraživanja za ovu televizijsku reportažu jest integracija stranih radnika iz Filipina u stanovništvo grada Preloga. Međimurska županija ističe se kao jedna od pet gospodarski najsnažnijih županija u Republici Hrvatskoj (Međimurska županija, 2022.). Upravo zbog toga je privlačna destinacija stranim radnicima za život i rad.

Bez stranih radnika više nije moguće održati mnoge vitalne djelatnosti, a integracija tih ljudi postaje zadatak zajednice u koju su stigli, što ovu temu aktualizira iz mjeseca u mjesec u hrvatskom medijskom prostoru.

Kroz reportažu su prikazane različite perspektive na pojavu stranih radnika u Međimurskoj županiji, točnije u gradu Prelogu. S jedne strane, prikazan je život radnika u gradu Prelogu; djelatnosti kojima se bave, privatni život, interesi, motivacija za dolazak u stranu zemlju, općeniti dojam grada Preloga, građana Preloga, odnos poslodavac-zaposlenik. S druge strane, prikazan je doživljaj poslodavca; kakav su dojam na njega ostavili strani radnici, na koji način se rješava papirologija, pobrine za smještaj djelatnika i općenito zadovoljstvo radnicima. Također, gradonačelnik grada Preloga, Ljubomir Kolarek, kroz intervju je opisao utjecaj stranih radnika na ekonomiju i gospodarstvo grada Preloga na mikro razini, a onda posljedično na čitavu državu, ali i Europu.

Nadalje, mještani grada Preloga raznih dobnih skupina i zanimanja, ukratko su opisali vlastiti doživljaj stranih radnika i iskustvo suradnje s njima.

Također, bitno je bilo uključiti i vlasnika posredničke agencije za strane radnike koji im pomaže s papirologijom prilikom dolaska u Hrvatsku, pronalazi im posao, smještaj, odlazi po njih na aerodrom.

Svatko od njih ima svoju priču, a fokus ovog istraživanja je upravo ravnopravna zastupljenost svih strana kako bi se identificirao stupanj integracije stranih radnika na području grada Preloga. Upravo to i jest cilj konstruktivnog novinarstva - da se iznese cjelovita, potanko kontekstualizirana priča na temelju koje članovi publike mogu donijeti vlastiti kritički sud.

6. KREATIVNI PRISTUP

Kako bi gledatelji doživjeli stvarni život stranih radnika, atmosferu u njihovoj kući i na poslu, za temu prava stranih radnika u Međimurju, izabrana je televizijska reportaža koja gledateljima omogućuje da dožive opisane scene (Perišin, 2010:82). Reportaža nema tematsko ograničenje, već ima osobnu notu i omogućuje gledateljima pogled iznutra na neki događaj (Perišin, 2010:83).

Reportaža zahtjeva dobru pripremu, a teme moraju biti stvarnog događaja, stoga je bitno da novinar pronađe dobru temu s kojom se publika može poistovjetiti (Punek, 2020:2). To su teme u kojima su ljudi u prvom planu, ljudska patnja, ljudska sudbina, sretni ljudi, svakidašnji ljudski problemi (Punek, 2020:3).

Reportaža se ubraja u najzahtjevnije i najopsežnije novinarske vrste. Televizijsku reportažu karakterizira vrstan stil pisanja, a može sadržavati i dojmove novinara s terena, ali bez komentara (Medijska pismenost, 2023). Za reportažu su jako važne izjave, detaljni opisi, izgradnja priče, kao i kvalitetne fotografije ili video materijali.

Svrha je da izazove određeni stupanj empatije kod publike i da dožive realnu sliku stranih radnika koji su trbuhom za kruhom na razne načine došli upravo u grad Prelog. Kao što svaki stanovnik Preloga ima vlastitu životnu priču, tako je i sa stranim radnicima. Razni su motivi njihovog dolaska, a realan prikaz njihovog života može pomoći pri razumijevanju od strane ostalih stanovnika grada Preloga i šire okolice.

S tim ciljem, glavni vizualni fokus bila je kuća Filipinaca u kojoj su smješteni te posao na kojem rade jer tako ljudi najviše mogu doživjeti kako njihov život stvarno izgleda. Strani radnici u Prelogu neposredno utječu na gospodarsku sliku Međimurske županije, ali i cijele Hrvatske, a ne samo Međimurja. Naime, broj stranih radnika raste u cijeloj Hrvatskoj i Europi pa je tema relevantna za cijelo stanovništvo.

Budući da je tema izrazito važna, bio je potreban interdisciplinarni pristup temi. Prvi korak bio je istražiti na koji je način tema dosad prikazana u medijima. Zatim sam usporedila općenitu situaciju sa stranim radnicima u susjednim zemljama i čitavoj Europi. Sljedeći korak bio je istražiti podatke o broju stranih radnika po županijama u Republici Hrvatskoj. Nakon toga, bilo je važno odlučiti koje će sve strane biti zastupljene u reportaži i prikupiti kontakte istih.

Na temelju prikupljenih podataka osmišljena su pitanja za pojedini intervju s posebnom pozornosti da se izbjegne diskriminacija na bilo kakvoj osnovi; za strane radnike, poslodavca, gradonačelnika, slučajne prolaznike, vlasnike posredničkih agencija.

6.1. Sinopsis

Dolazak stranih radnika u Međimurje, točnije grad Prelog donio je i neke promjene. Na ulicama se osim hrvatskog jezika čuje i filipinski i engleski. Gradom šecu ljudi druge rase, vjere, kulture. Za neke je dolazak stranih radnika spas, a za neke strah. Gospodarska situacija napreduje, no mještani su puni predrasuda i straha. Gdje su smješteni strani radnici, gdje će raditi, do kakvih promjena će doći njihovim dolaskom, sve su to pitanja na koja mještani čekaju odgovor. Reportaža se stoga bavi integracijom stranih radnika i njihovim utjecajem na život mještana grada Preloga. Sadržava priču od svake strane, od gradonačelnika koji vidi dobro u stranim radnicima, do poslodavca koji je zaposlio strane radnike do mještana grada Preloga te radnika koji rade s njima. Svatko od njih ima drugačiju priču i drugačiji pogled na dolazak stranih radnika.

6.2. Metode istraživanja u audiovizualnom radu

Za reportažu je bilo potrebno napraviti detaljnu novinarsku pripremu i istraživanje teme.

Kao što je već spomenuto u radu, tema iziskuje interdisciplinarni pristup. Istraživanje teme učinjeno je kroz pregled relevantnih medijskih članaka i podataka iz Policijske uprave Međimurske. Na temelju pregledanih brojevnih podataka, definiran je grad Prelog kao jedan od većih gradova u kojima radi i živi većina stranih radnika s područja Filipina.

Nakon toga, bilo je potrebno stupiti u kontakt s gradonačelnikom grada Preloga, Ljubomirom Kolarekom, kako bi se došlo do relevantnih podataka o temi stranih radnika na području grada Preloga. Također, kontaktiran je Hrvatski zavod za zapošljavanje kako bi se dobio uvid u područja djelatnosti kojima se bave strani radnici na području grada Preloga. Na temelju podataka sa Zavoda, kontaktirane su razne tvrtke s područja grada Preloga čiji su zaposlenici strani radnici.

Jedan od važnijih kontakata bio je vlasnik posredničke agencije koja se bavi uvozom stranih radnika u Republiku Hrvatsku. Posredničke agencije obavljaju kompletnu papirologiju vezanu uz dolazak stranih radnika (prijave, odjave, dozvole, liječničke potvrde, osiguranje, smještaj, traženje posla).

Nakon prikupljenih podataka i uvida u situaciju sa stranim radnicima na području grada Preloga, bilo je važno odrediti sugovornike i pitanja koja će im biti postavljena tijekom intervjua, kao i lokacije snimanja. Za intervjue su bili određeni: gradonačelnik grada Preloga Ljubomir Kolarek, vlasnik posredničke agencije, poslodavac, strani radnici, mještani grada Preloga. Vizualno se trebalo najviše potruditi da se gledateljima može dočarati stvaran prikaz o stranim radnicima; u kakvim uvjetima su smješteni, što rade na poslu, u slobodno vrijeme. Najveći fokus je stoga bio smještaj stranih radnika i njihova radna mjesta, ali i kako provode slobodne vrijeme, izvan radnog vremena i koji su njihovi interesi. Na osnovu toga, publika ih može doživjeti kao ljude od krvi i mesa, s različitim motivima dolaska u stranu zemlju, ali i doživjeti kako ih vide njihovi sumještani i kakvo imaju mišljenje o njima. Također, prikazani su benefiti stranih radnika na području grada Preloga za gospodarsku situaciju grada, ali i izazovi koje predstavljaju za poslodavce i posredničke agencije.

Ključno je bilo nepristrano prikazati pojedinu perspektivu na utjecaj stranih radnika s Filipina na društvo grada Preloga, a istovremeno realno prikazati stvarnu atmosferu i suživot sa stranim radnicima.

Priprema za snimanje uključila je sljedeće elemente:

- 1) Snimanje Filipinaca na radnom mjestu. Cilj je bio vizualno prikazati kako izgleda poslovni prostor gdje oni rade i kakvi su im uvjeti na radnom mjestu. Kako bi gledateljima dočarali što točno rade Filipinci i kako to izgleda, intervju se vodio na radnom mjestu dok su Filipinci bili obučeni u odore za posao. Svatko od njih je i vizualno pokazao što radi na poslu i kako to izgleda. Muškarci su ispričali i pokazali kako to izgleda posao u klaonici peradarstva dok su djevojke audiovizualno prikazale kako to izgleda posao u dućanu, kako im se sviđa to što rade, što im je najteže na poslu.
- 2) Pripremu za snimanje kuće u kojoj žive Filipinci je bilo teže isplanirati jer se nije znalo kako kuća izgleda, koliko katova i prostorija ima, koje prostorije se smiju snimat, hoće li nam dozvoliti da snimamo sobe koje su nam bitne za reportažu, a njima to možda narušava privatnost. Tako da su neke sekvence u kući smišljene tamo tijekom snimanja.
- 3) Za snimanje gradonačelnika grada Preloga trebalo je isplanirati puno netonskih kadrova jer je njegov intervju bio dogovoren u njegovom uredu gdje on sjedi za stolom i govori. Osmišljeni netonski kadrovi bili su: grad Prelog (crkva sv. Jakoba, Marina Prelog, industrijska zona grada Preloga, ulice grada Preloga, mještani).
- 4) Anketa mještana grada Preloga snimljena je na cesti u susjedstvu gdje žive mještani grada Preloga, a i Filipinci, dok je anketa radnika koji rade s njima snimljena na njihovom radnom mjestu
- 5) Intervju poslodavca kod kojeg rade i žive Filipinci je planiran u njegovom uredu, stoga je ponovo trebalo osmisliti ne tonske kadrove kako bi gledateljima vizualno bilo zanimljivije tijekom slušanja intervjuja.
- 6) Intervju s poslodavcem koji vodi posredničku agenciju za strane radnike je također bio planiran u njegovom uredu, stoga je bilo važno isplanirati netonske kadrove, detalje u uredu. Budući da njegov ured prije snimanja nije bio viđen, trebalo je reagirati i primjećivati detalje koji bi bili zanimljivi za reportažu tijekom samog snimanja.

Tijekom snimanja svakog intervju bilo je važno snimiti geste lica, njihove stanke tijekom razmišljanja, jer tim detaljima se približava gledateljima.

7. TELEVIZIJSKI TEKST

Ime priloga: Strani radnici u Prelogu

Novinarka: Izidora Pongrac

Snimateljica: Ivona Postružin

Poveznica na reportažu: <https://youtu.be/MW81-1K-AW4?si=WWLMBhowr9KzsoOy>

NAJAVA: Na sjeveru Hrvatske, grad Prelog od oko 7000 stanovnika broji 200 stranih radnika. Preložani su u početku bili skeptični prema novim sugrađanima, no s vremenom su uspjeli pronaći zajednički jezik.

VIDEO	AUDIO
Grad Prelog glavna cesta	IT TON GRADSKOG PROMETA
Trg grada Preloga Marina Prelog Artemio i Lovin pričaju	OFF: Međimurje broji gotovo tri tisuće stranih radnika. Lovin i Artemio rade u mesnoj industriji, a mjesto za bolju budućnost pronašli su u srcu Međimurja, u Prelogu. Ovaj grad trenutno broji 200 stranih radnika najvećim dijelom iz Filipina i Nepala
POTPIS: LOVIN DAJAY Lovin pere strojeve	TON: I work here because I want to give my family a better life. Yes, every month I receive my salary I send it immediately to my wife. No, she won't come here because she takes care of my two sons in the Philippines. In one week we work six days, and then Sundays are free. We work six days a week. Radim ovdje jer želim svojoj obitelji pružiti bolji život. Svaki mjesec čim primim plaću šaljem ju svojoj ženi. Ona neće doći u Hrvatsku jer se u Filipinima brine o naša dva

	sina. Tjedno radimo šest dana, a nedeljom smo slobodni.
	IT TON: Artemio priča s novinarkom
POTPIS: ARTEMIO GATELA Artemio radi	TON: I'm working here six / seven months and in God's will we won't have any problem and our goal here we ned to earn much more money. Radim ovdje već šest, sedam mjeseci i uz Božju volju neću imati nikakvih problema. Moj cilj je zaraditi što više novca.
Jollyam slaže robu u trgovini	OFF: Jollyam je svoju obitelj također ostavila u rodnoj zemlji zbog financijske situacije.
POTPIS: Jollyam Khawas	TON: I have 5 kids, and husband in Philippines taking care of the children. Imamo petero djece, a muž na Filipinima brine o djeci
Grilie svira gitaru	IT TON GITARE OFF: Grilie je u Hrvatsku došla bez očekivanja, no ugodno se iznenadila
POTPIS: Girlie Clemente	TON: I think the atmosphere and everything here, the people are so welcomed and there its hard its really hard I don't know how to explain it but here its easier, its legal, its reachable the boss, the people, the neighbours. Ovdje su atmosfera i ljudi miroljubljivi i prihvaćaju nas. Ne znam kako objasniti, ali život je ovdje lak. Svi su pristupačni, šef, ljudi, susjedi,..

<p>POTPIS:</p> <p>Krizel Penida</p>	<p>TON: The people in Međimurje its more hospitable, approachable. I'm not comparing I'm just noticing it because in Dalmatia, we are walking like dobro jutro, dobar dan, and sometimes they are not answering us but here I noticed the difference between people there and here.</p> <p>Ljudi u Međimurju su veoma gostoljubivi i pristupačni. To nije uspoređivanje, nego sam to više primijetila. U Dalmaciji kada ih pozdravimo dobro jutro, dobar dan, ponekad ne vrate pozdrav, ali ovdje da. Tako da primjećujem razlike.</p>
<p>Ljudi šecu po ulici</p> <p>Susjede smo snimili na ulici (Željka, Jelena, Đuro)</p>	<p>OFF: S druge strane, mnogi stanovnici Preloga, u početku su imali strah i predrasude o stranim radnicima. Ali mnogi su ubrzo promijenili svoje mišljenje.</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Željka Malek</p>	<p>TON: Znači Filipinci nam ne predstavljaju nikakvi problem u ovom malom gradu. Već je nas u početku bilo strah od njih oni su bili novi nije se niti očekivalo da budu došli uopće u tak mali grad radi posla, ali kak vrijeme ide oni se sve više tu snalaze s nama, druže se prilagodljivi su našoj sredini sve je postalo već</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Jelena Vuk</p>	<p>TON: Direktni susret nisam imala, vidla sam u gradu da šetajuj ljudi i idu u kupovinu. Od prilike znam kako im je mislim stranci su, bili smo i mi stranci radili smo vani u Njemačkoj znam kako se čovjek osjeća dok ne zna jezik, ne zna taj mentalitet grupni i jednostavno nisam imala nikakve loše</p>

	kontakte s njima, ništa ne mogu reći da mi smeta
POTPIS: Đuro Vuk	TON: Koliko ja mislim, susreta s njima nisam imao, isto ko i mi, nema nekakve razlike. Nisam imao s njima direktan kontakt, onako u trgovini i pristojni isto kao i mi, kao i svaki drugi . Čak su i pristojniji možda neki put nego naši domaći.
Grad Prelog Detalji ureda	OFF: Iako neki građani i dalje imaju strahove, gradonačelnik grada Preloga, Ljubomir Kolarek smatra da strani radnici ne predstavljaju nikakav problem za njegov grad.
POTPIS: Ljubomir Kolarek Gradonačelnik grada Preloga Detalji ureda	TON: Osobno nisam doživio da se neko žalio na njih. Mislim da ne, ono što sam na početku rekao da su oni samozatajni i da ne ometaju rad zajednice, društva, grada, općine. Znadu doći i na nogometnu utakmicu, znadu doći i na ostala kulturna sportska događanja. Evo u subotu sam ih primjetio na trgu slobode kako su navijali za Hrvatsku kad smo igrali protiv Španjolske, dakle nema tu nekih možda će biti danas sutra pojedinačnih incidenata, ali sve je to sastavni dio nečega što mi danas imamo u Hrvatskoj.
Unutrašnjost klaonice Detalji	OFF: Radnici koji rade s njima također imaju samo ugodna iskustva.
POTPIS: Sandro, radnik koji radi sa stranim radnicima	TON: Za sad nema nikakvih problema. Oni su dobri radnici da, oni hoće sve raditi, hoće i poslušat. Što se tiče rade sve tak da nema problema.

<p>POTPIS:</p> <p>Anica, radnica koja radi sa stranim radnicima</p>	<p>TON (novinarka): Jeste li imali nekih problema s njima?</p> <p>TON: Nema, dobre su puce, puce su dobre radnice,slažeju se.</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Dajana</p>	<p>TON: Pa super su, slažemo se s njima, znači bez komplikacija su.</p>
<p>Marko u razgovoru s novinarkom</p> <p>Kuća izvana</p>	<p>OFF: Mnogi strani radnici u Prelogu rade za poduzetnika Marka Blagusa, a on im je osim posla osigurao smještaj.</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Marko Blagus</p>	<p>TON: Prvo na početku oni su bili u najmu, ali nakon nekog vremena odlučili smo ovu kuću koja je bila sagrađena za nas za obitelj, odlučili smo njih smjestiti unutra jer su se pokazali stvarno uredni, čisti i pristojni.</p>
<p>Dnevni boravak</p> <p>Kuhinja</p>	<p>OFF: Svi rade i žive zajedno stoga su svoju obitelj pronašli jedni u drugima. Njih 11 dijeli jednu kuću u kojoj su na prvom katu djevojke koje su po dvije u sobi dok su muškarci na drugom katu te svatko ima svoju sobu.</p>
<p>POTPIS:</p> <p>Jollyam Francisco, Filipini</p> <p>Prikaz sobe u kojoj spavaju</p> <p>Detalji sobe</p>	<p>TON: (novinarka):You live with 11 people?</p> <p>TON: Yes.</p> <p>TON (novinarka):How is ti?</p> <p>TON: Its okay its happy because we are all filipino and we are working in one place and living in one place.</p> <p>TON (novinarka): Did you know your roommates before you moved in?</p> <p>TON:Yes, we were colleagues before at our previous work.</p>

	<p>NOVINARKA: Živite s 11 ljudi?</p> <p>TON: Da</p> <p>NOVINARKA: Kako je to?</p> <p>TON: Dobro je, sve smo Filipinke, radimo na istom mjestu i živimo na istom mjestu.</p> <p>NOVINARKA: Jeste li poznavali svoju cimericu prije?</p> <p>TON: Da, bile smo kolegice na prijašnjem poslu.</p>
Muškarci i žene zajedno u kuhinji	OFF: Od njih 11 samo su tri muškarca.
POTPIS: ARTEMIO GATELA	<p>TON: I'm living with girls, it's just normal for me. Because I work also in the other country, surrounded also with members of the ladies, and members of men. Right here I live, I just consider them like my younger sisters.</p> <p>Život sa ženama mi je normalan. I u drugim sam zemljama bio okružen ženama i muškarcima. Smatram ih svojim sestrama.</p>
Pogled na polje kukuruza	OFF: Prilagodba im nije bila teška jer ih Hrvatska podsjeća na Filipine.
POTPIS: Krizel Penida	<p>TON: In Philippines you can go somewhere you can drink. This especially if its summer here you feel like it's the Philippines because in the Philippines if you are walking you can see like corn, sugar cane, rice, you will see. One time I videod myself here and walking and one of my friends asked are you in the Philippines because it is similar</p> <p>Na Filipinima možete izlaziti na mjesta gdje je dozvoljeno piti. Posebice sada kada je</p>

	<p>ljetu, imate osjećaj kao da ste na Filipinima. Kada šćete vidite kukuruz, šćernu trsku, rižu,...Jednom sam se snimila kako šćem i jedna me prijateljica upitala jesam li na Filipinima zbog sličnosti okoliša</p>
Crkva sv. Jakoba Prelog	OFF: Filipinci su kršćani, stoga je mnogima u asimilaciji pomogla i vjera.
POTPIS: Artemio Gatela	<p>TON: It's almost the same and similar, from how the old ones, the children respect the old ones, and the old ones treat the children its almost the same. We have one fate and that is the thing that makes us comfortably living here compared with the other countries that we were in before, Muslim countries</p> <p>Gotovo je isto, mlađi poštuju starije, a stariji se odnose dobro prema mladima. Imamo jednu vjeru (kršćanstvo) i to nam pomaže da ovdje ugodno živimo u usporedbi s muslimanskim zemljama gdje smo prije živjeli.</p>
Svi sjede zajedno za stolom	OFF: Prilagodba u novoj državi, novoj kulturi nije laka, no strani radnici su pronašli svoj drugi dom u Prelogu. Mještani su ih dobro prihvatili, a plan za povratak za sada nemaju. U planu su im jedino zarada, druženja i putovanja.
POTPIS: Girlie Clemente	TON: My favourite Croatian word, what do you want the bad words, no no its okay it's a joke. I think, volim te.

	Moja omiljena hrvatska riječ, što hoćete loše riječi, ne ne, u redu je to je šala. Mislim da je, volim te
Grlie sjedi na kauču i svira	IT TON: Grlie svira gitaru i pjeva

8. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Svrha ovog rada bila je istražiti utjecaj stranih radnika s Filipina na stanovništvo grada Preloga. U radu su zastupljeni strani radnici s Filipina, gradonačelnik grada Preloga, poslodavac, vlasnik posredničke agencije i građani grada Preloga. Svaka strana iznijela je svoju stranu priče i svoj doživljaj teme stranih radnika. Ovo je izrazito kompleksna tema koja zadire u pore jednog društva. Reportaža je ispala drugačije nego što je bila zamišljena. Izazovi su nastali u odgađanjima intervjuja od strane sugovornika, zabrane snimanja u poslovnim prostorima, odustajanje od davanja intervjuja. Uz mnoge izazove, reportaža je ispala kako je i bila planirana ali s nekoliko izmjena sugovornika.

8.1. Novinarski izazovi

Najveći izazov ove reportaže bio je ravnopravno zastupiti sve strane priče u vezi stranih radnika na području grada Preloga. Stoga je bilo važno pronaći sugovornike koji su voljni pristati na intervju i iskreno ispred kamera iznijeti svoje kritičko mišljenje. Bilo je važno pripremiti pitanja kojima nitko neće biti uvrijeđen ili se osjećati napadnutim ili kao da se zadire u njihovu privatnost, i da slobodno i iskreno odgovore na postavljena pitanja.

Kao najveći izazov istaknula bih pronalazak vlasnika ili zaposlenika posredničke agencije. Pronašla sam ih troje i svi su bili voljni dati informacije, ali nisu htjeli pristati na snimanje zbog prethodnih loših iskustava s novinarima. Kada je jedan poslodavac napokon pristao na snimanje, nakon snimanja je rekao da ne želi da ga se potpiše, iako se vidi njegovo lice.

Strani radnici su bez problema pristali na snimanje, no problem je nastao jer sam željela snimiti sekvence na njihovom poslu. Budući da se radi o prerađivačkoj industriji, poslodavcima se ta ideja nije sviđala i nisu pristali na snimanje.

Gradonačelnik je pristao na intervju, ali s njime se bilo jako teško vremenski uskladiti. Anketa građana u Prelogu je bila izazovna. Grad Prelog je relativno mali gradić i skoro nitko nije prolazio, a oni koji su prošli i žive u susjedstvu Filipinaca nisu htjeli dati izjavu. Anketa je trajala dugo, a mi smo vremenski bile ograničene i sve je bilo vremenski isplanirano jer smo snimale dva dana od jutra do večeri. Usklađivanje svih sugovornika je trajalo par dana jer nakon dogovora je netko javio dan ranije da ne može, pa je opet trebalo mijenjati termin snimanja. Najviše je vremena bilo utrošeno na usklađivanje svih sugovornika radnim danima.

Nakon završenog snimanja, bilo je potrebno napisati TV tekst. Najteže je bilo složiti priču u glavi, a da ima smisla i da drži pažnju publici. Trebalo je odrediti koje izjave su kvalitetne i zanimljive, a da se opet nadovezuju da priča ima svoj tijek. Teško je bilo odbaciti izjave koje su prvobitno bile zamišljene za reportažu.

Nakon odobrenog TV teksta slijedila je montaža. Najveći izazov su bili netonski kadrovi koji su morali pratiti zvuk, a bilo ih je premalo. Neki kadrovi su dobro izgledali zamišljeni u TV tekstu, ali u montaži nisu odgovarali priči. Bilo je bitno montirati reportažu koja će svake minute gledateljima držati pažnju. Bilo je teško dobiti iskrenu priču od svih strana i prikazati realnu situaciju kako sve zapravo izgleda jer većina njih skriva stvari od javnosti, pogotovo jer je tema delikatna i do sada u medijima prikazana kroz prizmu zločina, nasilja i opasnosti koje nam donose strani radnici.

8.2. Završni rezultati reportaže

Reportaža pokazuje da strani radnici s Filipina imaju utjecaj na stanovnike grada Preloga. Iako je grad Prelog relativno mali grad, gospodarski je izrazito snažan i odlikuje ga razvijena industrijska zona. Priljev stranih radnika najviše utječe na gospodarski položaj grada Preloga, jačanje Međimurske županije, ali i čitave sjeverozapadne Hrvatske. Smanjena je stopa nezaposlenosti što je veliki pokazatelj razvitka određenog područja. Kroz reportažu se može vidjeti koliko je široki utjecaj na društvo događaj poput ulaska stranih radnika. Govorimo o miješanju različitih kultura, premošćivanju jezičnih barijera, razvitku gospodarstva, izlasku stalnog stanovništva iz zone komfora i spremnosti na prihvaćanje različitosti i istinsko

življenje u jednom demokratskom društvu. U reportaži se može doživjeti realna slika života stranih radnika; posao koji rade, kako se snalaze i komuniciraju, kako žive, koji su razlozi njihovog dolaska, očekivanja s kojima su došli i njihovi privatni interesi, talenti, hobiji.

Reportaža pruža realnu sliku života stranih radnika, za razliku od dosadašnjih prikaza koji su bili izvještaji puni brojki, porast stope kriminala i zločina. Na temelju reportaže, kroz prikaz različitih strana i njihovih stavova i vrijednosti, građani će informiranije donijeti vlastiti sud i razviti kritičko mišljenje o utjecaju stranih radnika.

9. POPIS LITERATURE I IZVORA

- Bagarić, Željka i Mandić, Antonija (2019). Istina, mediji i žilet-žica: migranti u hrvatskom medijskom krajoliku. *In Medias Res* 8(15): 2423-2443. <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/prilog-casopis/257114> Pristupljeno: 02. rujna 2024.
- Delić, Amela (2021). Konstruktivno novinarstvo u bosanskohercegovačkim medijima: od izvještavanja usmerenog na probleme do izvještavanja usmerenog na blagostanje?. *CM Komunikacija i mediji*, 16(49), 53-81. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1019959> Pristupljeno: 01. rujna 2024.
- Katalinić, Karla (2024). Strani radnici – trošak ili neophodna potreba. <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/strani-radnici-trosak-ili-neophodna-potreba-61494> Pristupljeno: 01. rujna 2024.
- Lasić, Igor (2024). Strani radnici u Hrvatskoj: dobitnici ili gubitnici? *Deutsche Welle*. <https://www.dw.com/hr/strani-radnici-u-hrvatskoj-tko-su-dobitnici-a-tko-gubitnici/a-69801341> Pristupljeno: 01. kolovoza 2024.
- Lechpammer, Stela (2023). Važnost novinarstva za demokraciju. <https://www.medijskapismenost.hr/vaznost-novinarstva-za-demokraciju/> Pristupljeno: 20. kolovoza 2024.
- Malović, Stjepan (1997). Profesionalizam — preduvjet objektivnog i poštenog novinarstva. *Politička misao*, 34 (4), 151-165. <https://hrcak.srce.hr/105661> Pristupljeno: 02. rujna 2024.

- Medijska pismenost (2023). Novinarske vrste i oblici: Vijest, izvještaj, reportaža, intervju i komentar. <https://www.medijskapismenost.hr/oznaka/reportaza/> Pristupljeno: 01. rujna 2024.
- Međimurska županija (2022). Međimurska županija među 5 gospodarski najснаžnijih županija, bilježimo najveći izvoz i nisku stopu nezaposlenosti. <https://medjimurska-zupanija.hr/2022/02/01/medimurska-zupanija-med-u-5-gospodarski-najsnaznijih-zupanija-biljezimo-najveci-izvoz-i-nisku-stopu-nezaposlenosti/> Pristupljeno: 25. kolovoza 2024.
- Perišin, Tena (2010). *Televizijske vijesti*. Naklada Medijska istraživanja: Zagreb. <https://hrcak.srce.hr/file/66310> Pristupljeno: 2. rujna 2024.
- Pučka pravobraniteljica (2023). Koje probleme najčešće prijavljuju strani radnici u Hrvatskoj?. <https://www.ombudsman.hr/hr/koje-probleme-najcesce-prijavljaju-strani-radnici-u-hrvatskoj/> Pristupljeno: 7. rujna 2024.
- Punek, Mateja (2020). Reportaže o televizijskom i radijskom novinarstvu (Završni rad). Koprivnica: Sveučilište Sjever. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:922063> Pristupljeno: 01. rujna 2024.
- Stamenković, Slađana i Milenković, Vesna (2014). Novinarstvo između služenja javnosti i povlađivanja ukusu publike. *In Medias Res* 3(5): 630-648. <https://hrcak.srce.hr/127194> Pristupljeno: 05. rujna 2024.
- Šimić, Nikola (2017). Konstruktivno novinarstvo - novi trend: mogućnosti usvajanja u suvremenoj redakciji (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:114:768501> Pristupljeno: 05. rujna 2024.

- Večernji list (2024). Njemački mediji o stranim radnicima u Hrvatskoj: „U startu se moraju zadužiti, a onda su prepušteni na milost agencija“. <https://www.vecernji.hr/vijesti/poslodavci-su-od-uvoza-jeftinih-obespravljenih-radnika-napravili-poslovni-model-1789127> Pristupljeno: 07. rujna 2024.
- Večernji list (2024). Poslodavci su od uvoza jeftinih obespravljenih radnika napravili poslovni model. <https://www.vecernji.hr/vijesti/poslodavci-su-od-uvoza-jeftinih-obespravljenih-radnika-napravili-poslovni-model-1789127> Pristupljeno: 30. srpnja 2024.
- Vlada Republike Hrvatske (2024). Piletić: Strani radnici nisu snizili cijenu rada u Hrvatskoj, prosječna plaća raste. <https://vlada.gov.hr/vijesti/piletic-strani-radnici-nisu-snazili-cijenu-rada-u-hrvatskoj-prosjecna-placa-raste/42886?lang=hr> Pristupljeno: 01. rujna 2024.
- Vrdoljak, Jozo (2024). Tvrtke odbijaju projekte zbog nedostatka radnika. <https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/tvrtke-odbijaju-projekte-zbog-nedostatka-radnika-udio-stranaca-gotovo-40-posto-15446195> Pristupljeno: 18. srpnja 2024.
- Žuklić, Dalia (2016). Novinarska profesija iz perspektive urednika hrvatskih dnevnih novina. (Diplomski rad, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu) FPZG repozitorij. <https://repozitorij.fpzg.unizg.hr/islandora/object/fpzg%3A215/datastream/PDF/view> Pristupljeno: 01. rujna 2024.

10. SUMMARY

The focus of the work is the journalistic process of research and creation of a scenario, i.e. the text of a television report about the influence of foreign workers from the Philippines on the residents of the town of Prelog. To cover the topic, a television report was chosen as a journalistic type in order to convey to people the real life of foreign workers in Prelog. Therefore, it was essential to determine a good filming location so that viewers could experience the real atmosphere of foreign workers at work and at home. The work contains the production process of making a television reportage, which consists of preparation for filming, which includes researching the topic, finding interlocutors, devising questions for the interview, going to the field, writing the TV text and editing the reportage. In the paper, it was important to present each side in an objective manner, without offending or humiliating anyone. Foreign workers are a new concept in Međimurje, and many locals are prejudiced against them. The goal of the reportage is therefore to provide viewers with new information and the development of critical thinking. Through the work, constructive journalism was applied, so that foreign workers are not only a problem and a negative topic, but a topic that has a positive side, solutions, and answers to questions for all people. The topic is important for everyone because the number of foreign workers is increasing not only in Međimurje, but in the whole of Croatia.

Key words: Journalistic research; Constructive journalism; Script production; television reportage, foreign workers, Filipinos, Međimurje, Prelog

11. PRILOZI

Prilog 1: Priprema snimanja

Novinarka: Izidora Pongrac

Snimateljica: Ivona Postružin

Montaža: Ivona Postružin i Izidora Pongrac

FOKUS: Utjecaj stranih radnika iz Nepala i Filipina na život mještana u Prelogu

GLAVNE TEZE:

Međimurju broji trenutno 43 tisuće radno aktivnih stanovnika, što znači da je udio stranih radnika 6,5 posto. Najviše stranih radnika je iz Nepala, Filipina te iz BiH. Najviše ima Filipinaca (960), potom Nepalaca (656).

<https://vijesti.hrt.hr/gospodarstvo/posavec-u-medimurju-trenutno-65-posto-stranih-radnika-11375960>

<https://www.nacional.hr/medimurje-je-otvorena-sredina-u-kojoj-se-rad-cijeni/>

2023. godine je zabilježeno 2874 zaposlenih stranih radnika u Međimurju, dok ih je trenutno 3600. Međimurje i dalje bilježi blagi porast nezaposlenih, 2157 nezaposlenih u odnosu na 43.411 zaposlenih. 70% slučajeva su osobe starije od 55 godina, osobe s invalidnošću te ljudi iz romske populacije.

<https://medjimurska-zupanija.hr/2024/02/22/na-sjednici-gospodarskog-socijalnog-vijeca-medimurske-zupanije-o-prilivu-stranih-radnika/>

<https://regionalni.com/najbrojniji-strani-radnici-u-medimurju-su-filipinci/>

Rad u Hrvatskoj nije dobro plaćen kao što je u mnogim razvijenijim državama Europske unije. Najniži troškovi rada po satu zabilježeni su u Bugarskoj (9,3 eura), Rumunjskoj (11), Mađarskoj (12,8), Latviji (13,5) i Hrvatskoj (14,4 eura).

<https://regionalni.com/u-nekim-europskim-drzavama-prosjecna-zarada-po-satu-je-preko-50-eura-a-evo-kako-je-kod-nas/>

U Hrvatskoj, također u Međimurju postoji manjak radne snage u određenim sektorima poput građevinarstva, ugostiteljstva te industrije. Kako su u Međimurju industrija i poljoprivreda značajne grane ekonomije, dolazak radnika iz Nepala i Filipina postao je uobičajen. Poslodavci u tim sektorima sve više ovise o stranoj radnoj snazi zbog manjka domaćih radnika. U Međimurju nedostaje nekoliko desetaka tisuća radnika. Nedostatak radne snage utječe na kvalitetu radova, rok izvođenja radova i prihvaćanje novih poslova. Što se tiče stranih radnika, tvrtke imaju najbolja iskustva s radnicima iz Bosne i Hercegovine te dijelom iz Makedonije i Srbije. Kod njih nema jezične barijere, radnici imaju potrebne vještine i usvojene radne navike i radnu etiku te ih stoga naše građevinske tvrtke vrlo rado zapošljavaju. Problem je što radnika iz našeg okruženja gotovo više i nema na tržištu. Kratkoročno problem rješavamo uvozom stranih radnika. Dugoročno rješenje problema stručne radne snage ipak ne leži u uvozu stranaca. <https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/tvrtke-odbijaju-projekte-zbog-nedostatka-radnika-audio-stranaca-gotovo-40-posto-15446195>

Međimurski poduzetnici u gospodarstvu zapošljavaju 30.353 djelatnika. Od toga 2076 stranih radnika. Lako je izračunati da trenutno gotovo sedam posto radne snage realnog sektora u Međimurju čine stranci. Prije samo četiri godine u našem gospodarstvu radilo je oko 300 stranaca i činili su tek jedan posto radne snage. u Međimurju je do listopada bilo 1171 stranaca s radnom dozvolom izdanom na području PUM-e. Ove godine početkom listopada ta se brojka popela na 2076. Razlog takvom povećanju nije samo u pomanjkanju domaće radne snage, već i u liberalizaciji uvoza radne snage.

Najveći broj izdanih dozvola za boravak i rad je u sljedećim gospodarskim granama: građevinarstvu, prometu, metalnoj industriji; ugostiteljstvu i šumarstvu. Najtraženiji su zidari, tesari, armirači, vozači teretnih vozila, zavarivači i bravari, kuhari, konobari i šumarski radnici, ali sve više i u mesnoj industriji.

Emanuel je otvorio firmu koja dovodi strane radnike iz Nepala i Filipina u Međimurje. To je posrednička firma koju kontaktiraju poslodavci ako trebaju radnike iz Filipina i Nepala. Firma tada dogovara s poslodavcima koliko radnika im je potrebno, za koji posao ih trebaju, je li to konobarenje, čišćenje, rad na blagajni..., i tada firma rješava potrebnu papirologiju stranim radnicima za njihov dolazak, sređuje im posao, smještaj-većinom poslodavci koji ih trebaju imaju i smještaj za njih. Kada je sve dogovoreno, ide se na

aerodrom po Nepalce i Filipince, dovodi ih se u Prelog, pokazuje im se smještaj, posao, rješava im se potrebna papirologija...

Cilj tvrtke je da se stranim radnicima osigura smještaj i posao te im se pomaže da se što prije uklope i prilagode novom stilu života.

Strani radnici tragaju za boljim životom i dolazak u Hrvatsku bez pomoći je jako težak. Nemaju novaca, ne znaju jezik, nemaju smještaj, stoga njima ovakva pomoć puno znači.

Nije lako prihvatiti novu kulturu i nov život stoga se neki prilagode teže, a neki lakše. Svi su došli sa zajedničkim ciljem, da zarade i da si osiguraju bolji i financijsko stabilniji život.

Hrvati nisu svi isti prema stranim radnicima, stoga mnogima dolazak u Hrvatsku nije bio lak.

U Međimurju, Nepalci i Filipinci su najviše zaposleni u industrijskim i proizvodnim sektorima, budući da je Međimurje prepuno proizvodnim pogonima, tvornicama (Paul Green, Ferokotao, Tehnix). Također su zaposleni u građevinarstvu i poljoprivredi (Međimurski pilići Blagus gdje rade u klaonicama), a rade još i u uslužnim djelatnostima, čišćenje, ugostiteljstvo (Hotel Panorama –DG, Marina Prelog gdje rade kao konobari, a ako ne znaju jezik su šankeri, u dućanima -Konzum)

Smješteni su u zajedničke kuće, stanove koje im omogućuje poslodavci za koje rade, a poslodavce kontaktira tvrtka za uvoz stranih radnika.

Nepoznavanje jezika im stvara poteškoće stoga pohađaju tečajeve jezika, ali najviše nauče hrvatski na radnom mjestu. Svi dobro znaju engleski jezik stoga pričaju engleski dok ne nauče hrvatski.

Nepalci i Filipinci kao i svi strani radnici imaju pravo na zaštitu prema hrvatskim zakonima o radu, a to su : pravo na minimalnu plaću, radno vrijeme, sigurnost na radu i druge osnovne radne uvjete.

U početku rade za minimalnu plaću, no kako uče jezik posao, napreduju (oni koji se trude i žele to) dobivaju i veću plaću i bolju poziciju na poslu.

Mještani u Prelogu imaju različita mišljenja, neki podržavaju dolazak stranih radnika, a nekima to predstavlja problem, tvrde da se ne osjećaju sigurno, jer su oni odrasli drugačije imaju drugačiju kulturu, što nekim mještanima predstavlja problem.

Najviše se žale oni koji iznajmljuju kuće stranim radnicima jer tvrde da su neuredni, da unište pola kuće i da ne paze na ništa.
<https://emedjimurje.net.hr/vijesti/drustvo/2764849/citateljica-javno-progovorila-brine-li-tko-o-5000-stranih-radnika-u-medjimurju/>

Nepalci su narod koji je naučen na drugačiji način života stoga im je trebalo nametnuti ritam rada, naučiti ih da koliko koliko pospremaju za sobom i da redovno preu svoju odjeću. U suradnji s Bioinstitutom Čakovec redovno jedanput mjesečno rade dezinfekciju svih prostora tako da smanjuju mogućnost bolesti i problema u higijeni zajedničkog života.

<https://medjimurjepress.net/showtime/zanimljivosti/kako-su-se-nepalci-snasli-u-medimurju/>

Bilo je slučajeva kada su strani radnici dobili, posao smještaj, službeni mobitel, odjeću te su pobjegli sa svime i načinili štetu od nekoliko tisuća tadašnjih kuna.
<https://www.index.hr/vijesti/clanak/policija-trazi-5-nepalaca-koji-su-pobjegli-s-mobitelima-i-odjecom-firme-iz-medjimurja/2385106.aspx>

2022.godine Međimurci su svjedoci najvećeg broja stranih radnika u Međimurju. Najviše ih je došlo iz Nepala, sve slobodne kuće pretvorene su u njihove stanove. Već su tada izdane 4 5000 tisuća dozvola za rad. To je pet posto stanovništva u Međimurju. Međimurje ima velik broj Roma stoga se stanovnici plaše da će Nepalaca i Filipinaca biti više od Roma, predviđa se oko 20%. Ljudi se bune da pred romskih naselja neće početi nicati i nepalska naselja.
<https://medjimurski.hr/hoce-u-medimurju-uskoro-biti-vise-nepalaca-nego-roma/>

LIKOV I SUGOVORNICI

Direktor firme za uvoz stranih radnika: Emanuel

1. Kako ste započeli s uvozom stranih radnika?
2. Koje su glavne industrije i sektori u Međimurju u koje dovodite strane radnike?
3. Zašto se odabrali Nepal i Filipine?

4. Kako izgleda postupak dolaska stranih radnika, koja je Vaša uloga u tom procesu?
5. Kako rješavate jezične barijere i kulturne razlike između stranih radnika i lokalne zajednice?
6. Koji su najveći izazovi s kojima se susrećete u ovom poslu?
7. Kako se nosite s negativnim predrasudama prema stranim radnicima u lokalnoj zajednici?
8. Postoje li situacije kada radnici nisu zadovoljni uvjetima rada i smještaja?
9. Neki posrednici uzimaju velike naknade od radnika, a zatim ih ostavljaju bez adekvatne podrške. Kako vi osiguravate da se to ne događa u vašoj firmi?
10. Kako se prema Vama odnose mještani kojima se strani radnici ne sviđaju?

Gradonačelnik grada Preloga- Ljubomir Kolarek

1. Koliko ima stranih radnika iz Nepala i Filipina u Prelogu?
2. Kako utječe dolazak stranih radnika na ekonomiju Međimurja?
3. Kako lokalne vlasti i organizacije surađuju s agencijama za zapošljavanje i posrednicima kako bi osigurale etičko i pravedno zapošljavanje stranih radnika iz Filipina i Nepala?
4. Koji su glavni naponi koje grad ulaže u integraciju stranih radnika u lokalnu zajednicu?
5. Koje programe ili inicijative grad nudi kako bi im olakšao prilagodbu?
6. Ima li pritužba od građana koji se ne slažu s dolaskom stranih radnika?
7. Do kojih sve promjena dolazi u kulturi i društvu dolaskom stranih radnika?
8. Hoće li broj stranih radnika biti veći od broja Roma ?
9. Ako će se brojka stranih radnika povećavati, što će grad Prelog poduzeti? Hoće li doći do kakvih promjena, da im se omogući njihova crkva svetište?

Snimit ćemo ih dvoje iz Nepala dvoje iz Filipina, svatko radi na različitom mjestu: Mesnica, klaonica, Ferokotao (proizvodnja kotlova).

Strani radnik iz Nepala + još ćemo snimiti Filipinku koja radi u ugostiteljstvu te još jednog radnika iz Nepala koji radi u klaonici ali dobiva premještaj u trgovinu s piletinom

1. Koji posao radite? Kako on izgleda? Kako izgleda jedan Vaš radni dan? What kind of work do you do? What does he look like? What does one of your working days look like?

2. Volite li svoj posao?

Do you like your job?

3. Kako se slažete sa svojim kolegama? How do you get along with your colleagues?

4. Koji ste posao radili dok ste živjeli u svojoj zemlji? What job did you do while living in your country?

5. Što Vas je potaknulo da dođete raditi u Hrvatsku, posebno u Prelog? What prompted you to come to work in Croatia, especially in Prelog?

6. Možete li opisati kako je izgledao proces Vašeg dolaska u Hrvatsku? Can you describe what the process of your arrival in Croatia was like?

7. Koliko dugo ste već u Hrvatskoj? How long have you been in Croatia?

8. Što vam se najviše sviđa u Prelogu? What do you like most about Prelog?

9. Kakvi su Hrvati, što mislite o njima? What are Croats like, what do you think of them?

10. Kako ste naučili jezik? How did you learn the language?

11. Koji su najveći izazovi s kojima ste se suočili tijekom dolaska u Hrvatsku? What are the biggest challenges you faced during your arrival in Croatia?

12. Kako ste doživjeli kulturnu razliku između Nepala i Hrvatske, koje su najveće razlike? How did you experience the cultural difference between Nepal and Croatia, what are the biggest differences?

* Kako ste prihvatili novu kulturu nova pravila, što Vam je najteže? How did you accept the new culture, new rules, what is the most difficult for you?

*Kako se Hrvati odnose prema Vama? How do Croats treat you?

13. Kako ste s poslom te plaćom ovdje u usporedbi s Vašom domovinom? How is your job and salary compared to your home country?

14. Što je s Vašom obitelji, ona je ostala u Nepalu? What about your family, did they stay in Nepal?

15. Kakvo je Vaše iskustvo s prilagodbom? What is your experience with adaptation?

16. Gdje ste smješteni? Where are you located?

17. Živate li sami u smještaju? Do you live alone in accommodation?

18. Jeste li zadovoljni smještajem? Are you satisfied with the accommodation?

19. Što Vam najviše nedostaje iz Vaše domovine? What do you miss the most from your homeland?

Anketa u Ferokotlu s radnicima:

1. Koji su najveći izazovi s kojima se suočavate u radu s radnicima iz Nepala i Filipina?

2. Kako biste opisali svoje iskustvo rada s radnicima iz Nepala i Filipina?

3. Koje su njihove najveće prednosti i doprinosi na radnom mjestu?

4. Kako se sporazumijevate s njima?

5. Što se sve promijenilo od kad su došli strani radnici?

6. Kako se slažete s njima?

7. Dolazi li Vama do ikakvih promjena njihovim dolaskom?

8. Ima li razlike ili nepravde među Vama i stranim radnicima?

Marko, vlasnik firme Međimurski pilići Blagus- strani radnici rade za njega i žive u njegovom smještaju

1. Koje prakse ili inicijative vaša tvrtka provodi kako bi osigurala pravedne i sigurne uvjete rada za radnike iz Nepala i Filipina?
2. Koje su prednosti zapošljavanja stranih radnika u vašoj tvrtki, posebno u usporedbi s lokalnom radnom snagom?
3. Kako se nosite s jezičnim i kulturnim razlikama među radnicima iz različitih zemalja?
4. Kako vaša tvrtka osigurava jednake mogućnosti za sve radnike u smislu plaća, beneficija i napredovanja u karijeri?
5. Strani radnici žive kod Vas, kako se snalazite zbog različite kulture i navika?
6. Jeste li imali kakvih neugodnih situacija?

Mještani koji žive u Prelogu -anketa

1. Kakva su Vaša iskustva s dolaskom Filipinaca i Nepalaca?
2. Kako njihov dolazak utječe na društvenu i kulturnu dinamiku grada Preloga?
3. Utječe li njihov dolazak u Vaše susjedstvo na Vaš život?
4. Kakvi su kao susjedi?
5. Prihvaćaju li kulturu i način života u Prelogu?
6. Do kakvih promjena je došlo u Prelogu njihovim dolaskom?
7. Kako bi se bolje mogla podržati njihova integracija i život u Prelogu?

LOKACIJE:

Prelog (Međimurje):

Crkva u Prelogu

Marina Prelog

Industrijska zona

Kuća Nepalca

Kuća Filipinca

Firma za uvoz stranih radnika

Ferokotao

Međimurski pilići Blagus

Restoran Lovac

SEKVENCE I SITUACIJE:

Novinarka i direktor ispred firme

Direktor ulazi u svoj ured

Direktor lista papire

Detalji ureda

Direktorica pokazuje neke od prostorija u firmi

Radnik pokazuje dvorište i kuću u kojoj je smješten

Radnik ulazi u kuću

Radnik nam pokazuje prostorije, detalji u prostorijama

Ured gradonačelnika

Gradonačelnik čita podatke s papira

Strani radnici na poslu:

Njihov dolazak do posla (pješke, bicikl, romobil što već imaju)

rad za storjom u Ferokotlu

Nepalci šeću po firmi

pokazuju svoje radno mjesto, što rade

rad u klaonici (tu ćemo samo snimiti piliće il izvana...):

također njihov dolazak, što rade

mesnica: Filipinke dolaze na radno mjesto

donose meso, slažu ga

Filipinke komuniciraju s kupcima

Pakiranje mesa (detalji)

Radnik i strani radnici zajedno na pauzi jedu sendvič

Radnik im objašnjava kako mašina funkcionira

Prilog 2: Shot lista

0001- Artemio i Lovin peru radne strojeve

0002- Detalj pranja radnih strojeva

0003- Artemio i Lovin u komunikaciji peru radne strojeve, zatim samo Lovin pere strojeve

0004- Detalj Lovin pere strojeve

0005- Artemio izjava

0006- Lovin izjava

0007- Lovin demonstrira što radi na završetku smjene

0008- detalji Lovinovog čišćenja i obavljanja posla

0009- detalji klaonice

0010- detalji klaonice

0011- detalji klaonice

0012- Artemio novinarki objašnjava posao i pokazuje joj stroj

0013- Artemio komunicira s novinarkom, pokazuje stroj, detalji

0014- Artemio i novinarka hodaju i komuniciraju

0015- Hodaju, komuniciraju, on joj pokazuje stroj, detalji

0016- detalji stroja

0017- izjava radnice Grlie u kući

0018- djevojke u interakciji za kuhinjskim stolom

0019- djevojka Jollyam hoda prema sobi

0020- djevojka Jollyam otvara vrata sobe i ulazi u sobu

0021- detalj otvaranja kvake

0022- Jollyam daje izjavu u sobi

0023-Jollyam na krevetu koristi mobitel, detalji sobe

0024- djevojka iz Nepala sjedi za stolom

0025- djevojka iz Nepala izjava

0026- djevojka iz Nepala pere suđe

0027- detalj pranja suđa

0028- djevojka pere suđe

0029- detalj ssobe

0030- izjava Krizel i Santoshi

0031- Krizel i Santoshi u interakciji, drugi ukućani u interakciji

0032- Artemio izjava u kući

0033- Lovin izjava u kući

0034- Grlie svira gitaru

0035- detalj zajedničke tetovaže djevojaka

0036- Marko Blagus

0037- Marko Blagus izjava
0038- anketa radnik broj 1
0039- anketa radnica Ankica
0040- anketa radnica Dajana
0041- kuća izvana
0042- ulica
0043- ukućanka kuha ručak, dnevna soba
0044- dnevna soba
0045- detalji ureda gradonačelnika
0046- gradonačelnik izjava

0047- izjava gospodina koji uvozi strane radnike
0048- detalji ureda
0049- detalj ureda Grad Prelog
0050- detalj ureda čaše i slike
0051- detalj ureda cvijeće
0052- detalj stola
0053- detalj križa
0054- detalj slike na zidu
0055- detalj govornice
0056- detalj detalj iza govornice
0057- crkva u Prelogu, žablja perspektiva
0058- crkva švenk
0059- dvorište crkve

- 0060- detalji kipova u dvorištu crkve
- 0061- dvorište crkve prednji dio, ulaz
- 0062- kipovi u dvorištu crkve
- 0063- dvorište crkve lijeva strana
- 0064-detalji povijesne činjenice o crkvi
- 0065- dvorište crkve desna strana
- 0066-dvorište crkve daleko
- 0067- detalj u dvorištu
- 0068-crkva koja se cijela vidi
- 0069- crkva s ceste
- 0070- auti koji prolaze na glavnoj cesti, crkva u pozadini

- 0071- tractor prolazi cestom
- 0072- fontane na glavnom gradskom trgu
- 0073- fontane na glavnom gradskom trgu detalj
- 0074- glavni gradski trg
- 0075- glavni gradski trg, fontane
- 0076- cvijeće
- 0077- cvijeće detalj
- 0078- industrijska zona s početka
- 0079-industrijska zona iz ruke
- 0080- industrijska zona iz ruke
- 0081-industrijska zona
- 0082- industrijska zona zgrade

0083-cesta kroz industrijsku zonu

0084-snimka iz ruke

0085- izjava Jollyam u trgovini

0086- Jollyam slaže police u trgovini

0087-Krizel izjava u trgovini

0088- Krizel čisti radni pult

0089- cura iz Nepala izjava u trgovini

0090- cura iz Nepala slaže proizvode

0091- Rijeka Drava

0092- ribar peca, labudovi

0093- stari brod na Dravi

0094-ribar peca

0095- mali labudovi

0096- detalj starog potopljenog broad

0097- drvena ljujačka na obali Drave

0098-mol na Dravi

0099- park za vježbanje na otvorenom

0100- brod plovi u daljini

0101- izjava mlađa sugrađanka

0102- izjava sugrađanin

0103- izjava sugrađanka